

Van plannen tot planten

Duurzame betrokkenheid van de landschapsarchitect gewenst

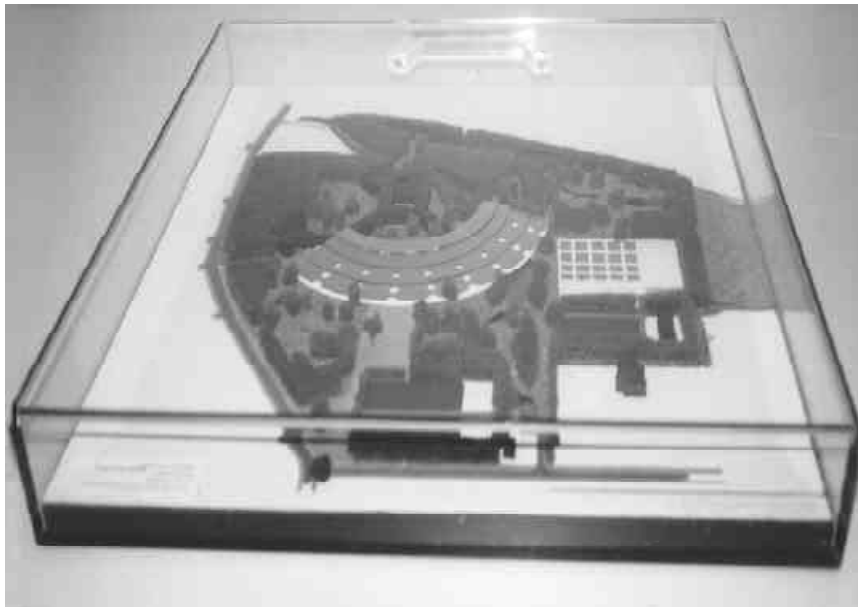
De ontwerper wordt tegenwoordig teveel alleen gezien als aandrager van ideeën die dan door anderen wel uitgewerkt kunnen worden. Essentieel echter voor de goede uitvoering van een ontwerp, is dat de landschapsarchitect betrokken blijft bij het gehele planproces in al zijn facetten. Daardoor wordt de essentie van het ontwerp bewaakt en kan creatief worden ingespeeld op onvoorziene omstandigheden.

Johan Vlug

Vlug & Partners

Foto's & Illustraties

Vlug & Partners

Maquette in diplomatenkoffer

Het planproces vindt in toenemende mate in losse onderdelen plaats. Dit houdt ondermeer in dat aan een landschapsarchitect gevraagd wordt om een ontwerp te maken op een bepaald moment in de planfase. De ontwerper wordt steeds minder bij het gehele planproces betrokken. Wij hebben daar grote moeite mee, omdat er tijdens de realisatieperiode nog deeloplossingen ontworpen moeten worden en juist dan kansen kunnen worden benut die zich vaak bij toeval voordoen. Een goede realisatie van het ontwerp hangt daar nu juist in veel gevallen van af. De rol van een ontwerper is niet alleen het maken van een ontwerp, maar veel meer het volgen, het mee initiëren en het op allerlei manieren aansturen van het planproces met al z'n facetten. Er wordt veel over plankwaliteit gesproken, maar men handelt er in het planproces veelal niet naar. Plankwaliteit is afhankelijk van de intensiteit en de duurzame bemoeienis van alle betrokkenen. Een

goed voorbeeld hiervan zijn de ervaringen bij de aanleg van de buitenruimte van Larenstein.

Buitenruimteplan Larenstein

Van 1990 tot en met 1995 zijn we op intensieve wijze betrokken geweest bij het planproces: van hoofdopzet tot verhardingsdetail. Vanaf het eerste begin is er nauw samengewerkt met de bouwcoördinator Ad Waverijn en de architect Hans Putter. Dat is achteraf gezien van groot belang geweest. Een en ander wordt duidelijk aan de hand van een aantal anekdotes. Ze laten een professionele werkhouding zien die in de beroepspraktijk van de landschapsarchitect noodzakelijk is.

Maquette in diplomatenkoffer

Aan het begin van het planproces speelden diverse vraagstukken een belangrijke rol, zoals de financiering, de situering van de nieuwbouw en de aanpassing van het bestemmingsplan.

Luchtfoto van het terrein Larenstein

Daarover moest met vele partijen overlegd worden in een bijzonder korte tijd. Hiervoor is in nauw overleg met de bouwcoördinator en de architect door ons een voorlopig schetsontwerp gemaakt in de vorm van een maquette. We vroegen ons af of de maquette wel hanteerbaar genoeg was voor de vertegenwoordiger van Larenstein die het plan moest presenteren. De truc was om de maquette in een doorzichtige perspex diplomatenkoffertje te laten bouwen, zodat hij makkelijk mee te nemen was. Meer dan twee jaar lang is deze koffer vele malen gebruikt door de bouwcoördinator, de architect, de directie van Larenstein en diverse anderen om overleg te plegen over de bestemmingsplanprocedure, voor aanlegsubsidies van het Ministerie van LNV en in personeels- en omwonendenoverleg. Achteraf gezien heeft de koffer een belangrijke rol gespeeld in het verwerven van de nodige aanlegkosten. Het werkte zelfs zo goed

dat het nog steeds gebruikt werd toen het ontwerp al op verschillende onderdelen grondig gewijzigd was.

Ideaalbeeld en haalbaarheid

Nadat het globale schetsplan was gemaakt is een masterplan voor de inrichting van de buitenruimte ontworpen. Hiermee werd een ideaalbeeld gegeven van een samenhangend complex van gebouwen en terreinonderdelen, waaronder de waterpartijen en bospercelen. Van een vrij onoverzichtelijk, in zichzelf gekeerd geheel en met een gecompliceerd programma van eisen, is een representatieve en goed functionerende buitenruimte gemaakt. De bouwcoördinator gaf het startsein om met het masterplan in de hand te zoeken naar mogelijkheden voor uitvoering van het plan én naar aanvullende uitvoeringsbudgetten. Gezamenlijk is toen op basis van het masterplan een uitvoeringsstrategie ontwikkeld waarbij ingezet is op essentiële onderde-

len, zoals de assortimentstuin en de entreepartij met de fietsenstalling en de parkeerplaatsen. Het ontworpen watersysteem en het padennetwerk zijn sterk versoberd. In het uitvoeringsproces is ook gebruik gemaakt van fasering en 'werk-met-werk' maken. Vrijkomende grond en puin zijn gedeeltelijk gebruikt om grondheuvels mee op te werpen. Omdat de aannemer dat dan niet hoefde af te voeren, werd geld bespaard waarmee een vijver aangelegd kon worden. Een plotselinge vorstperiode werd daarbij meteen benut om de aanleg van de heuvel, een vijver en enkele oevers op de slappe grond mogelijk te maken. Stap voor stap zijn zo delen van het plan gerealiseerd. Deeluitwerkingen werden opgesteld als de uitvoering van het onderdeel zich op dat moment voordeed. Dat had niet gekund zonder een duurzame en intensieve betrokkenheid van de ontwerper.

Ingangspartij met de onder een hoek geplaatste lichtmasten

Low budget kan leiden tot unieke oplossingen

Het toegangspad, waarmee het hoofgebouw wordt ontsloten, moest van opvallende verlichtingselementen worden voorzien. Daarvoor zijn drie voorstellen gemaakt, die allemaal te duur gevonden werden. Geïrriteerd hebben we toen geopperd om dan maar een voorstel te maken met de goedkoopste masten die we konden vinden. Bij een leverancier van verlichtingsarmaturen is documentatie aangevraagd. De goedkoopste verlichtingsmasten uit de folder bestonden uit een mast met een uithouderstuk onder een hoek van 15°. Al snel ontstond het idee om juist de masten scheef te plaatsen waardoor de uithouders horizontaal kwamen te hangen en de verlichtingsarmaturen midden boven het toegangspad. Deze budgetvriendelijke oplossing heeft sterk bijgedragen aan het karakteristieke

beeld van de ingangspartij van Larenstein.

De fietsenstalling, die vanwege de vereiste capaciteit een enorm oppervlak beslaat, moest volgens het ontwerp direct langs het toegangspad komen, in feite vlak voor het nieuwe hoofgebouw. Het voordeel hiervan is dat iedereen er dan vanzelfsprekend z'n fiets stalt. Nog steeds staat het hoofgebouw fiets- en autovrij in de ruimte. Dat is iets om als ontwerper trots op te zijn. Echter een dichte fietsenstalling voor het hoofgebouw zou te veel zicht wegnemen, dus een hoge, transparante fietsenstalling was noodzakelijk. Het budget voor de fietsenstalling was laag; een geschikte fietsenstalling qua prijs en afmeting, was niet te vinden. In die tijd had ik een afspraak in Londen. Ik reisde naar Schiphol en passeerde de tijdelijke ingangspartij die gemaakt was van een

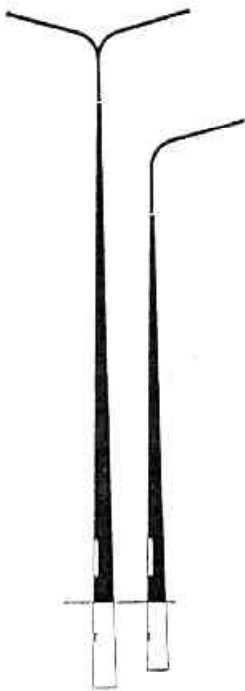
Groene Parkeerkamers

kasconstructie. Dat was de oplossing dacht ik plotseling: een hoge, transparante constructie én nog relatief goedkoop ook. En zo geschiedde. Het mooie is dat de fietsenstalling ook nog steeds van tijd tot tijd gebruikt wordt als receptie- en feestruimte.

Uit het planproces van Larenstein blijkt dat een duurzame betrokkenheid van een ontwerper bij het project maakt dat de essentie van het ontwerp gerealiseerd kan worden ondanks dat er grote wijzigingen hebben plaatsgevonden. Vooral het laatste voorbeeld laat zien dat een bijzondere uitwerking van een bepaald onderdeel net zo essentieel kan zijn voor het eindbeeld als een strategische beslissing in het begin van het planproces. Wanneer de ontwerper op het goede moment reageert, kan het toeval ingezet worden bij de uitwerking en realisatie van een ontwerp.

Werkzaamheden tijdens de aanleg

De maatschap **Vlug & Partners** bestaat uit **Johan Vlug**, **Menno Vergunst** en **Henk Schuitemaker**. Allen hebben gestudeerd aan **Larenstein T&L**. **Johan Vlug** is tevens in **Delft** afgestudeerd als **stedebouwkundige**. **Vlug & Partners (VLUGP)** is een bureau voor **landschaparchitectuur** en **stedebouw** en bestaat sinds **1989**. Sinds vijf jaar is het een maatschap met een wisselend aantal medewerkers. Gedurende de afgelopen jaren is een groot aantal projecten gedaan variërend van **landschapsstudies** tot **stedebouwkundige ontwerpen** en **inrichtingsplannen**. Kenmerkend voor het werk van vlugg zijn grote **zorgvuldigheid** en **nauwkeurigheid**: alles wordt precies en exact uitgewerkt. Originale en herkenbare ideeën moeten maakbaar zijn. Dat is ook wat veel opdrachtgevers waarderen. Daarom worden realistische visies ontwikkeld waarbinnen niet het ontwerp als eindproduct wordt beschouwd maar de daadwerkelijke realisatie ervan.

Recente projecten zijn:

- Inrichtingsplannen en stedebouwkundige visies voor twee deelplannen van de **VINEX-wijk Floriande** in **Hoofddorp**
- Ontwerp voor een natuurvriendelijke oever langs het **Amsterdam Rijnkanaal** bij **fort Nigtevecht**